

Міністерство освіти і наук і України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

**Теорія і методика виховання художньо-
обдарованої особистості у закладах
мистецької освіти**

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

Частина II

TIME OF ART EDUCATION

Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical
Conference

«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the
institutions of art education»

Харків
Україна
2019

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)

Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол № 6 від 05.11.2019

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практ. конф. 17-18 жовтня 2019 року) , ч. II / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 268 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2019

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

Вікторія Луганська

СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО КОНКУРСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВОКАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА 123

Світлана Калініна, Лінь Ваньї

ТВОРЧО-ВИКОНАВСЬКА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 129

Ангеліна Корнієнко

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАКСЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ 134

Ганна Фунерова

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА 140

Л.В. Беземчук, Наталія Наконечна

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У ВНЗ 144

А.В. Соколова, Цай Ін'їн

АРХТЕКТОНІКА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ДИСКУРСУ 148

Ганна Ткаченко

ЗНАЧЕННЯ РЕПЕРТУАРУ ДЛЯ СЦЕНІЧНОГО ВТІЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ 156

Віра Устименко, Надія Устименко

СТИМУЛЮВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ..... 162

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

УДК 37.65.78.

Вікторія Луганська

*Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
Факультет Мистецтв,
група б м*

СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО КОНКУРСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ВОКАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент О.В.Васильєва

В статті розглянута проблема підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва до конкурсної діяльності та основні засоби цієї підготовки, визначена сутність даного феномена в умовах конкурсної діяльності, висвітлено особливості проведення репетицій, зазначено основні проблеми, які виникають під час підготовки до конкурсів, а також приділена увага розвитку артистизму та підвищенню рівня сценічної культури майбутнього викладача музичного мистецтва.

Ключові слова: *конкурсна діяльність, вокальне виконавство, специфіка підготовки до конкурсної діяльності.*

The article deals with the problem of the preparing a future teacher of the music art for competitive activities, the main means of such preparation; the essence of this phenomenon in terms of the competitive activity is determined, the peculiarities of the conducting rehearsals are highlighted, the main problems that arise during preparation for the competitions are indicated. Also, attention is paid to the development of the artistry and enhancement of the stage culture of the future teacher.

Keywords: *competitive activity, vocal performance, specificity of the preparation for competitive activity.*

Постановка проблеми та її актуальність. Поєднання педагогічної та виконавської діяльності - необхідна умова сучасної системи освіти. Конкурсна діяльність, як одна з форм виконавської практики, необхідна для формування професійної компетентності вокального педагога. Як свідчить практика конкурсну діяльність з вокального виконавства краще опановувати під час підготовки до різноманітних фестивалів та конкурсів. Останні є одними із найважливіших шаблів професійного зростання майбутніх педагогів. Тому професійна практика майбутніх викладачів музичного мистецтва повинна бути пов'язана з таким видом діяльності. Однак, проблема постає у

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

непідготовленості до самостійної конкурсної діяльності, недостатній виконавській практиці, яка відіграє важливу роль у формуванні професійної компетентності та становленні майбутнього спеціаліста як педагога.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Методологічні засади професійної підготовки майбутніх викладачів у вищій школі вивчали С. Сисоєва, С. Гончаренко; деякі питання фахової підготовки викладачів музичного мистецтва були описані в дисертаціях Н. Овчаренко, О. Маруфенко; теоретичні питання професійної підготовки викладача музичного мистецтва розглядали Г. Падалка, О. Ростовський; вимоги до процесу вокальної підготовки містяться в працях Н. Гребенюк, Л. Василенко, А. Менабені; науково-методичним питанням вокального розвитку майбутніх викладачів присвячено роботи П. Голубева, К. Злобіна, В. Емельянова, К. Витвицького; методи психологічної підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва розкривали Р. Валькевич, О. Горбенко; проблеми формування вокальних навиків майбутніх викладачів музичного мистецтва висвітлювали О. Козій, З. Ткаченко; розвиток вокально-виконавської культури вивчали Т. Ткаченко, С. Гмиріна; рекомендації щодо виховання співацького голосу представлені у працях Л. Заріцького, Р. Шаповалова про розвиток конкурсного руху активно дискутували А. Малинковська, Н. Толстих; формування сценічної культури засобами вокального виконавства описували Л. Василенко, Н. Нургаянова.

Мета дослідження: дослідити підготовку майбутнього викладача музичного мистецтва до конкурсної діяльності з вокального виконавства та виявити її специфіку.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах творчість композитора та виконавське мистецтво – це самостійні види художньої діяльності. У кожного своє завдання: у композитора – створити художню цінність, у виконавця – відтворити результати творчості композитора. Завдяки нотам, паузам, динамічним знакам творець може «музично розмовляти», передавати свої уявлення та переживання. Виконавець же повинен віднайти в цих

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

матеріальних даних духовну суть твору і обов'язково донести її до слухачів. Це найголовніше і першочергове правило, яким потрібно користуватися студентам під час підготовки до конкурсної діяльності.

Розглянемо детальніше засоби підготовки майбутнього викладача музичного мистецтва. Сам процес виступу акумулює в собі виконавську надійність, тобто вміння безпомилково, стійко та точно виконувати музичний твір. Для цього насамперед виконавець повинен знати напам'ять виконуваний твір, його динамічні, інтонаційні особливості, розуміти художній зміст твору. Після чого вже на репетиціях відпрацьовувати технічні та художні елементи твору. [1]

Однією з головних форм підготовки до конкурсної діяльності є репетиційна робота, тому хочеться більш детально розглянути особливості проведення репетицій у період підготовки до конкурсу. На сцені з педагогом або режисером співаку-виконавцю необхідно розуміти, що на репетиції повинна бути так звана творча атмосфера. Студенти насамперед повинні пам'ятати, що вони приходять творити, а не чітко виконувати накази, тому доречним буде запропонувати свої ідеї та наробки. Не менш важливе вміння сперечатися, бо як нам відомо, в спорі народжується істина, а також мати гарний настрій, бо лише позитивно настроєна людина може творити й надихати до творчості інших. Також співак – виконавець, якщо він дійсно «живе» своєю роботою, повинен приносити свій творчий багаж, який він накопичував між репетиціями, в процесі роботи у класі з педагогом та під час виконання домашнього завдання. Без стремління, бажання висловитися та деякою нетерплячістю студенту буде просто нудно та нецікаво. Інколи час, який виділений для репетиції закінчився, але викладач разом із студентом тільки но поринув у «творчі відкриття». Ні в якому разі не треба припиняти роботу, адже саме в такі моменти і виникають найкреативніші та найцікавіші ідеї. Головне – не боятися помилок. Студент повинен розуміти, що він приходить на заняття вчитися та роботи помилки, інакше такі форми роботи були б просто

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

недоречними. Визнання своїх недоліків – це вже крок вперед до якнайкращої та якісної підготовки.

Під час підготовки до конкурсної діяльності дуже часто можна спостерігати таке явище, як стрес. Дійсно, навіть на репетиціях можуть виникнути форс мажорні обставини, які легко вибивають з колії та знижують якість виконання твору. Безпосередньо на конкурсах хвилювання може охопити настільки, що виконавець може повністю відмовлятися виходити на сцену. Треба заздалегідь приділяти увагу цьому питанню. Необхідно пам'ятати, що співаки – виконавці постійно опиняються в стресовій ситуації. Будь то проблема із голосом, чи з фонограмою, а може й з сценічним костюмом. Навіть звичайний виступ без ексцесів залишає у співака такі відчуття, як надлишок напруги, тілесного та душевного дискомфорту, який самотійно виконавець не може подолати. Тому потрібно засвоїти основні правила розслаблення та релаксації як до, так і після виступу і постійно їх виконувати. Це в свою чергу дасть змогу опанувати себе при виникненні непередбачуваної ситуації та зберегти позитивний настрій. Допомогти можуть звичайні фізичні тренування, прогулянки на свіжому повітрі, плавання або заняття улюбленою справою. Також кожен артист має знати методику виконання основних релаксаційних і проти стресових вправ [1]

Наступним необхідним засобом підготовки до конкурсної діяльності є розвиток артистизму, який є одним із основних шаблів успішної підготовки виконавця до конкурсної діяльності. За результатами наукових праць Г. Падалки, О. Булатової [2] можна зробити висновок, що артистизм є корисною людською якістю, яка зустрічається як у повсякденному житті, так і під час вокально-виконавської діяльності. За допомогою емоцій ми маємо змогу управляти і собою, і людьми, на яких направлені ці емоції. Завдяки цій якості ми направляємо слухову аудиторію по тому шляху роздумів, який викликає тільки позитивні емоції. В. Дюпре у своїй книзі пише [3], що для того, щоб стати вправним актором, необхідно вміти рухатись і правильно говорити,

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

володіти голосом та тілом. Недостатньо одного лише таланту – потрібно ще вдало їм розпорядитись.

Як свідчить практика, керувати одразу всіма цими якостями досить складно, тому починати потрібно з найлегшого, поступово добавляючи навантаження та складність. Існують декілька основних порад для того, щоб зобразити ту чи іншу емоцію. Для цього можна згадати якусь визначну подію в житті, яка найбільше запам'яталась і намагатися знову її відчувати. Для радісних переживань чудово підходять яскраві моменти з дитинства, найголовніші події, які траплялися в житті, а щоб викликати у себе сумні почуття можна згадати про якусь особисту втрату або невдачу в своєму житті чи житті близьких людей. Треба чітко представляти собі обрану подію, зосередитися на деталях та повністю зануритися в минуле, і тоді емоції не змусять себе довго чекати – вони будуть такими ж щирими та справжніми та позначаються як на міміці, так і на поведінці виконавця.

На нашу думку артистизм, поряд з вокальним виконанням, є не менш важливим компонентом якісної підготовки до конкурсної діяльності. Рівень його розвитку напряму залежить від емоційної сфери виконавця. Якщо співак вміє контролювати емоції, а також вправно їх викликати, то його можна назвати емоційно стійким, а це є необхідною складовою сценічної витримки.

Отже, конкурсний виступ є однією із основних закономірних результатів музичного виконавства і передбачає використання музично– теоретичних знань, мобілізацію зусиль виконавця, практичних вмінь та навичок. Необхідною умовою підготовки до конкурсної діяльності є знання основ сценічної культури, правила поведінки на сцені, за кулісами. Проблемам сценічної культури в цілому присвячено праці вітчизняних та західних філософів і культурологів, таких як Т. Кендо, Н. Киященко, Т. Чередниченко, Т. Кузуб, Ч. Мукерджи, Є. Шапінської. Розглядаючи феномен сценічної культури у працях Т. Кендо, Н. Киященко, Т. Чередниченко, Т. Кузуб, Ч. Мукерджи, Є. Шапінської, ми дійшли висновку, що формування сценічної

IV. Підготовка майбутніх фахівців мистецьких дисциплін у контексті сучасних інноваційних технологій

культури майбутнього викладача є не лише заняттям вокалом, ансамблем та іншими музичними дисциплінами, а й хореографією у поєднанні з основами сценічного руху. Тобто співак не повинен стояти на одному місці під час виконання вокального твору. Він повинен «жити» на сцені, пристосовуватись до характеру твору та його темпоритму і рухатися в такт вокальної композиції.

Як **висновок**, можна сказати, що специфіка підготовки майбутнього викладача структурується у складну систему «музика» – «виконавець» – «зал» – «слухачі», де концентруються багатомісячні комплексні заняття. Л. Коган з цього приводу говорив: «Якщо є контакт, якщо публіка слухає з особливим настроєм і увагою, то заради цього хочеться віддати все найкраще, що є в тобі, протягом однієї – двох хвилин сконцентрувати всі свої знання, усю свою роботу. Умить – повна віддача». [4]

Отже, підсумовуючи вище викладене, можна сказати, що специфіка підготовки до конкурсної діяльності майбутнього викладача музичного мистецтва полягає у пізнанні духовного сенсу творів та вмінні виконавця донести його до слухачів, відпрацюванні художніх та технічних елементів твору, чітко налагодженій та логічно вибудованій репетиційній роботі. Не менш важливою є психологічна готовність до публічних виступів, а також вміння керувати своїми емоціями. А ще – володіння таким професійним навиком, як артистизм, бо саме ця риса характеру є однією з щаблів, яку потрібно подолати щоб наблизитись у своєму виконанні до досконалості.

Список використаних джерел

1. Старовойтова О. Є. «Виконавська інтерпретація» Навч. методичний посібник. Луганськ. «Альма матер». 2000. С. 130.
2. Булатова О. С. Педагогічний артистизм: навч. Посібник/О. С. Булатова. М.: Видавничий центр «Академія», 2001. 240 с.
3. Дюпре В. Как стать актером/ Дюпре В. Ростов н/Д.: Феникс, 2007. 192 с.
4. Коган Л. Б. Воспоминания. Письма. Статьи. Интервью/ Л. Б. Коган; сост. В. Ю. Григорев. М., 1987. 156 с.